

การประเมินผลโครงการกระตุ้นเศรษฐกิจในพื้นที่ระดับตำบล : กรณีศึกษาโครงการตำบลละ 5 ล้านบาท จังหวัดอุบลราชธานี*

Evaluation of Economic Stimulus Project in Sub-District Areas: A Case Study of the 5 Million Baht per Sub-District Program, Ubon Ratchathani Province

¹ไกรเลิศ ตั้งกิจบำรุง และ อัชกรณ์ วงศ์ปรีดี

¹Krailert Tangkitbamrung and Achakorn Wongpreedee

สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

National Institute of Development Administration, Thailand.

¹Corresponding Author's Email: krailerttee@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ประเมินผลการดำเนินโครงการกระตุ้นเศรษฐกิจในพื้นที่ระดับตำบล 2) จัดทำข้อเสนอแนะในการพัฒนารูปแบบการดำเนินโครงการกระตุ้นเศรษฐกิจในพื้นที่ในอนาคต เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน โดยการวิจัยเชิงคุณภาพ และการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างคือผู้บริหารและพนักงานส่วนท้องถิ่น ใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอนจากพื้นที่ที่มีผลการเบิกจ่ายในระดับสูง ได้แก่ อำเภอตระการพืชผล อำเภอเขื่องใน และอำเภวารินชำราบ รวม 413 คน ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการศึกษาเอกสารและการสัมภาษณ์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงาน จำนวน 10 คน ใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ และค่าเฉลี่ย ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์เนื้อหา และนำเสนอเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า 1) (1) บริบท C (Context) พบว่า ระดับรายได้ มีอัตราส่วนที่ลดลง ระดับการบริโภคภาคครัวเรือน และระดับการจ้างงานนั้น มีอัตราส่วนที่เพิ่มขึ้น (2) ปัจจัยนำเข้า I (Input) พบว่า สัดส่วนงบประมาณที่ได้รับการจัดสรรโครงการประเภทที่ 1 คือ โครงการซ่อมแซมหรือบูรณะทรัพย์สินที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะใช้งบประมาณ 971,147,830 บาท คิดเป็น 87.56% ของงบประมาณทั้งหมด (3) กระบวนการ P (Process) พบว่า มีลำดับขั้นตอนในการดำเนินการอย่างชัดเจน กระบวนการครบถ้วนสมบูรณ์ มีการสร้างการมีส่วนร่วมในพื้นที่ มีกลไกในการกำกับดูแลและตรวจสอบทุกขั้นตอนการดำเนินงาน (4) ผลผลิต P (Product) พบว่า โครงการสามารถสร้างรายได้ให้แก่ประชาชนในพื้นที่ทั้งในทางตรงและทางอ้อม การสร้างการบริโภคภาคครัวเรือนในพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ 2) พบว่า หากมีโครงการตำบลละ 5 ล้านบาทในอนาคต ควรผันงบประมาณไปสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเนื่องจากมีความพร้อมด้านบุคลากรบุคลากร โดยเฉพาะช่างโยธา เพราะโครงการโดยส่วนใหญ่เป็นโครงการก่อสร้างสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน ซึ่งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีช่างในการออกแบบ ปร.4, ปร.5 ดูแลได้อย่างครอบคลุมและอีกทางหนึ่งงบประมาณจะลงสู่ประชาชนโดยตรง

คำสำคัญ: การประเมินผลโครงการ; ตำบลละ 5 ล้านบาท; การกระตุ้นเศรษฐกิจระดับตำบล

Abstract

The objectives of this research were: 1) to assess the implementation of economic stimulus measures in sub-district areas; and 2) to create guidelines for the development of a model for implementing local economic stimulus projects in the future. A mixed-methods design was employed, including both quantitative and qualitative techniques. For qualitative research, multistage sampling was used to select 413 participants, who were local administrators and officials in the three districts that received the highest budget, comprising Trakan Phuet Phon District, Khueang Nai District, and Warin Chamrap District. The qualitative data were collected using documentary research and interviews with 10 key informants involved in the implementation. The research tools were questionnaires for quantitative research and interview forms for qualitative research. The quantitative data were analyzed using descriptive statistics, including frequency, percentage, and mean, while the qualitative data were analyzed using content analysis with descriptive presentation.

The results of the first objective comprise the following: 1) The income level decreased, whereas the levels of household consumption and employment increased (C-Context). 2) The budget for type-1 projects concerning public asset maintenance and restoration was 971,147,830 baht, or 87.56% of the total budget (I-Input). 3) The implementation process was clear and organized, and all steps were completed on time, focusing on building public participation in the local areas, with a mechanism to supervise and examine every step of the implementation (P-Process). 4) The program could directly and indirectly generate income and effectively increase household consumption for the local people (P-Product). 2) the results suggested that if the 5 million baht per sub-district program continues in the future, the budget should go to the local government organization with sufficient personnel, especially civil engineers, to prepare construction documents such as Por Ror 4 and Por Ror 5 and oversee construction work since most of the projects involve basic infrastructure construction. Another solution is to allocate the budget directly to the local people.

Keywords: Project Evaluation; 5 Million Baht Per Sub-District; Economic Stimulus at the Sub-District Level

บทนำ

โครงการตำบลละ 5 ล้านบาท เป็นมาตรการส่งเสริมความเป็นอยู่ระดับตำบล เป็นหนึ่งในมาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจของรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา ซึ่งได้มีมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 1 กันยายน 2558 เห็นชอบให้กระทรวงมหาดไทยเป็นหน่วยงานรับผิดชอบดำเนินการ และให้กำหนดระเบียบ หลักเกณฑ์ เงื่อนไขต่าง ๆ ของโครงการตามมาตรการส่งเสริมความเป็นอยู่ เพื่อจัดทำโครงการที่จะก่อให้เกิดการจ้างงาน การบริโภคและการลงทุนในพื้นที่ ทั้งนี้ โครงการจะเป็นโครงการที่กระตุ้นเศรษฐกิจในระดับหมู่บ้านและตำบล โดยกระทรวงมหาดไทยมอบหมายให้ผู้ว่าราชการจังหวัดและนายอำเภอ กำกับดูแลการดำเนินการ

อย่างใกล้ชิด ดังนั้น กรมการปกครอง จึงมีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนโครงการดังกล่าวในฐานะผู้รับผิดชอบโครงการร่วมกับสำนักปลัดกระทรวงมหาดไทย ที่ออกมาเพื่อช่วยเหลือประชาชนผู้มียาได้น้อยที่ได้รับผลกระทบจากภาวะเศรษฐกิจชะลอตัว ซึ่งมาตรการดังกล่าวต้องการช่วยเหลือฟื้นฟูระบบเศรษฐกิจในระดับฐานราก โดยคณะรัฐมนตรีมีมติ เห็นชอบให้ กระทรวงมหาดไทยดำเนินโครงการฯ โดยมุ่งเน้นสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ในรูปแบบประชารัฐ ภายใต้เงื่อนไขสำคัญ คือ ทุกโครงการจะมาจากความต้องการของประชาชน โดยผ่านการทำประชาคมโครงการมาจากในพื้นที่ และได้รับความเห็นชอบหรือถูกเสนอโดยคณะกรรมการหมู่บ้าน (กม.) โดยรัฐได้จัดสรรงบประมาณลงในระดับตำบลละ 5 ล้านบาท จำนวน 7,255 ตำบล คิดเป็นเงิน 36,275 ล้านบาท ซึ่งได้มีการกำหนดหลักเกณฑ์และขั้นตอน ตามระเบียบหลักเกณฑ์และเงื่อนไขต่าง ๆ และมีลักษณะโครงการ คือ 1. โครงการส่งเสริมการพัฒนาตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง 2. โครงการซ่อมแซมหรือบูรณะทรัพย์สินที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะ 3. โครงการด้านเศรษฐกิจและสังคม โดยเน้นการ กระจายเม็ดเงินลงไปสู่พื้นที่หมู่บ้าน ตำบลทุกจังหวัดทั่วประเทศ เมื่อวันที่ 1 กันยายน 2558 (Chechad News, 2017)

สำหรับสภาพปัญหาของการดำเนินโครงการตำบลละ 5 ล้าน ในพื้นที่บางแห่ง พบว่า กลุ่มชาวบ้านยังขาดประสบการณ์ที่ได้รับการสนับสนุนให้ดำเนินโครงการทั้งด้านการผลิต การบริหารจัดการ และการตลาด ซึ่งอาจส่งผลให้โครงการไม่เกิดความยั่งยืน หากขาดการบริหารจัดการที่ดี สำหรับการดำเนินโครงการที่มีลักษณะการผลิตสินค้าเพื่อการบริโภคยังขาดองค์ความรู้ในเรื่องมาตรฐานการผลิต ซึ่งต้องดำเนินการให้เป็นไปตามกฎ ระเบียบ ข้อกำหนดของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทำให้โครงการไม่สามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ จะเห็นได้ว่าโครงการตำบลละ 5 ล้าน เป็นโครงการกระตุ้นเศรษฐกิจโดยใช้แนวเขตตำบลในการดำเนินงาน เป็นโครงการพิเศษแบบนาร่อง เพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจในระดับพื้นที่แบบบูรณาการทั่วประเทศ แต่อย่างไรก็ตาม ยังพบว่าโครงการฯ ดังกล่าวประสบปัญหาหลายประการ อาทิ มีความไม่ชอบมาพากล โครงการส่งเสริมอาชีพการทำอาหารเพื่อช่วยเหลือผู้ว่างงานและยกระดับคุณภาพชีวิต แต่กลายเป็นเพียงการทำกับข้าวกินกันเอง ไม่มีการสอนหรือบอกสูตรการปรุง จะเห็นได้ว่า การดำเนินโครงการฯ บางครั้งอาจเกิดจากการขาดประสบการณ์ของกลุ่มชาวบ้าน ที่ได้รับการสนับสนุนส่งเสริมทั้งด้านการผลิต การบริหารจัดการ และการตลาด ซึ่งอาจทำให้โครงการไม่ประสบผลสำเร็จหรือไม่ยั่งยืน อย่างไรก็ตาม พบว่า มีการแยกโครงการเป็นโครงการย่อย ๆ ด้านการก่อสร้างที่ไม่ส่งผลให้เกิดการสร้างงาน สร้างอาชีพ บางพื้นที่ผู้ประกอบการรายเดียวเป็นผู้รับจ้างหลายโครงการ ซึ่งอาจส่งผลให้ไม่สามารถส่งมอบงานได้ทันตามระยะเวลาที่กำหนด นอกจากนี้ ยังพบว่าวัสดุครุภัณฑ์การเกษตรบางรายการ ได้รับอนุมัติงบประมาณต่ำกว่าราคาตลาดในพื้นที่เนื่องจากเป็นพื้นที่ห่างไกล มีค่าใช้จ่ายในการขนส่งสูง เช่น พื้นที่เขา พื้นที่ชายแดน หรือพื้นที่เกาะ เป็นต้น สำหรับบางพื้นที่ประสบปัญหาเรื่องของระยะเวลาที่ได้รับอนุมัติงบประมาณไม่สอดคล้องกับฤดูกาล ฯลฯ (TCIJ Team, 2017)

จังหวัดอุบลราชธานี เป็นจังหวัดที่มีจำนวนตำบลมากเป็นอันดับ 3 ของประเทศ คือ มี 219 ตำบล เมื่อพิจารณางบประมาณที่ได้รับการอนุมัติผ่านโครงการตำบลละ 5 ล้านบาท พบว่า จังหวัดอุบลราชธานีเป็นจังหวัดที่ได้รับการจัดสรรงบประมาณโครงการตำบลละ 5 ล้านมากเป็นอันดับ 2 ของประเทศ คือ 1,109,126,140 บาท และเมื่อพิจารณางบประมาณที่ได้รับการอนุมัติผ่านโครงการตำบลละ 5 ล้านเฉลี่ยรายตำบล พบว่า จังหวัดอุบลราชธานี เป็นจังหวัดที่มีข้อมูลการเฉลี่ยงบประมาณรายตำบลสูงที่สุดของประเทศเมื่อเทียบกับจังหวัดที่มีจำนวนอำเภอและตำบลมากที่สุดใน ประเทศไทย 3 จังหวัด (Department of Provincial Administration, Ministry of Interior, 2021) รายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 1 จังหวัดที่มีการจัดสรรงบประมาณโครงการตำบลละ 5 ล้านบาทที่สุด 3 อันดับแรกของประเทศ

อันดับ	จังหวัด	จำนวนอำเภอ	จำนวนตำบล	งบประมาณ/ตำบล
1	อุบลราชธานี	25	219	5,064,502
2	ขอนแก่น	26	199	5,007,645
3	นครราชสีมา	32	289	4,941,359

จากข้อมูลการดำเนินการโครงการฯ พบว่า มีการศึกษาวิจัยในรูปแบบของการประเมินผลการดำเนินงานโครงการกระตุ้นเศรษฐกิจในพื้นที่ระดับตำบลอยู่บ้างแล้ว แต่ยังพบว่าการดำเนินโครงการดังกล่าวยังมีข้อจำกัดและต้องการข้อค้นพบที่ต้องหาคำตอบ หรือทบทวนโครงการ เพื่อให้โครงการฯ บรรลุผลสำเร็จและเกิดความยั่งยืนในอนาคตหรือไม่

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อประเมินผลการดำเนินโครงการกระตุ้นเศรษฐกิจในพื้นที่ระดับตำบล: กรณีศึกษาโครงการตำบลละ 5 ล้านบาท จังหวัดอุบลราชธานี
2. เพื่อจัดทำข้อเสนอแนะในการพัฒนารูปแบบการดำเนินโครงการกระตุ้นเศรษฐกิจในพื้นที่ในอนาคต

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสม (Mixed methods) โดยดำเนินการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ควบคู่กับการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยมีการประยุกต์ใช้ CIPP Model มีแนวทางในการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) รายละเอียดวิธีการวิจัย ดังนี้

1.1 การศึกษาเอกสาร โดยอาศัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากแนวคิด ทฤษฎี ระเบียบ กฎหมาย ยุทธศาสตร์ เอกสารที่เกี่ยวข้องกับมาตรการส่งเสริมความเป็นอยู่ของประชาชนตำบลละ 5 ล้านบาท โดยมีแนวทางในการศึกษา 4 มิติ คือ 1. ด้านบริบท (Context) มีตัวชี้วัด คือ ความชัดเจนของเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของนโยบาย 2. ปัจจัยนำเข้า (Input) มีตัวชี้วัด คือ ความพอเพียงของบุคลากร ความพอเพียงของงบประมาณ ความพอเพียงของวัสดุอุปกรณ์ คู่มือการปฏิบัติงาน และระยะเวลา 3. กระบวนการ (Process) มีตัวชี้วัด คือ ประสิทธิภาพ (ระยะเวลา, ปัญหาอุปสรรค) และ 4. ผลผลิต (Output) มีตัวชี้วัด คือ ประสิทธิภาพของการขับเคลื่อนโครงการตำบลละ 5 ล้านบาทแต่ละประเภท (2 ปีหลังดำเนินการฯ : พ.ศ. 2560-2561)

1.2 การสัมภาษณ์เชิงลึก ในการวิจัยนี้ ผู้ศึกษาได้ทำการเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่เป็นผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานและผู้แทนภาคประชาชนที่ได้รับผลกระทบจากการดำเนินโครงการฯ ทั้งสิ้น 10 คน ดังนี้

- 1.2.1 ผู้แทนที่ทำการปกครองอำเภอ คือ นายอำเภอหรือปลัดอำเภอหัวหน้ากลุ่มงาน/ฝ่ายบริหารงานปกครองหรือเสมียนตราอำเภอที่เกี่ยวข้อง จำนวน 3 คน
- 1.2.2 ผู้แทนองค์กรบริหารปกครองส่วนท้องถิ่น คือ นายกองค์การบริหารส่วนตำบลหรือปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลที่เกี่ยวข้อง จำนวน 3 คน
- 1.2.3 ผู้แทนภาคประชาชน คือ ผู้แทนท้องที่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน หรือคณะกรรมการหมู่บ้านที่เกี่ยวข้อง จำนวน 3 คน

1.2.4 ผู้บริหารระดับจังหวัด คือ อดีตผู้ว่าราชการจังหวัดอุบลราชธานี ที่เกี่ยวข้องในการดำเนินโครงการตำบลละ 5 ตำบลจังหวัดอุบลราชธานี พ.ศ. 2558 - 2559 จำนวน 1 คน

2. การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยดำเนินการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือ มีวิธีการดำเนินการดังนี้

2.1 กลุ่มตัวอย่าง

วิธีการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างที่เลือก คือ การสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multistage Stage sampling) ตามลักษณะพื้นที่เป้าหมาย จำนวน 3 อำเภอ ที่มีผลการเบิกจ่ายในระดับสูง ได้แก่ อำเภอตระการพืชผล 118,645,115 บาท อำเภอโขงเจียม 92,774,900 บาท และอำเภวารินชำราบ 85,367,923 บาท รวม 57 ตำบล รวมทั้งสิ้น 413 คน โดยจำแนกกลุ่มตัวอย่างดังนี้

1) ส่วนราชการระดับอำเภอ กลุ่มตัวอย่างเป็นข้าราชการหรือผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับโครงการจากอำเภอตระการพืชผล อำเภอโขงเจียม และอำเภวารินชำราบ อำเภอละ 10 รวมจำนวน 30 คน

2) ผู้แทนประชาชนในพื้นที่เป้าหมาย 57 ตำบล ได้แก่ รวมจำนวนประชากรจำนวน 389,184 คน ใช้ตารางสำเร็จรูปของ ทาโร ยามาเน่ (Yamane, 1973 อ้างใน อธิรุติเอกะกุล, 2543) ในการหาขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยกำหนดระดับความเชื่อมั่น 95 % ขนาดของกลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 399 คน กำหนดกลุ่มตัวอย่างประชาชนในพื้นที่อำเภอดังนี้ โดยผู้วิจัยเก็บข้อมูลและได้ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามได้ 383 ชุด คิดเป็นร้อยละ 96 ของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกกลุ่มตัวอย่างจากอำเภอต่าง ๆ ดังนี้

- อำเภอตระการพืชผล 23 ตำบล ๆ ละ 5 คน รวม 115 คน
- อำเภวารินชำราบ 16 ตำบล ๆ ละ 10 คน รวม 160 คน
- อำเภอโขงเจียม 18 ตำบล ๆ ละ 6 คน รวม 108 คน

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามขึ้นจากการศึกษาทบทวนเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สร้างข้อคำถาม ซึ่งโครงสร้างแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลด้านปัจจัยส่วนบุคคล ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check – List)

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามประเภทมาตราส่วนประมาณค่า เป็นการวัดเพื่อแสดงระดับความคิดเห็น มี 5 ระดับ คือ

<u>ค่าน้ำหนักคะแนน</u>		<u>ระดับความคิดเห็น</u>
5	หมายถึง	ระดับความคิดเห็นมากที่สุด
4	หมายถึง	ระดับความคิดเห็นมาก
3	หมายถึง	ระดับความคิดเห็นปานกลาง
2	หมายถึง	ระดับความคิดเห็นน้อย
1	หมายถึง	ระดับความคิดเห็นน้อยที่สุด

2.3 การจัดทำข้อมูล และการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีขั้นตอนการดำเนินการประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

- 1) ตรวจสอบความสมบูรณ์และความถูกต้อง เมื่อรับแบบสอบถามฯ กลับคืน
- 2) นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบความสมบูรณ์และความถูกต้องแล้วไปบันทึกรหัสข้อมูลเพื่อการประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูล

3) นำแบบสอบถามทั้งหมดที่ผ่านการตรวจสอบความสมบูรณ์ถูกต้อง ประมวลผลด้วยโปรแกรมวิเคราะห์สถิติสำเร็จรูป

4) วิเคราะห์และแปลผลข้อมูล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป โดยสถิติที่ใช้เป็นดังนี้

4.1) วิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่ (Frequency distribution) และค่าร้อยละ (percentage) ของข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

4.2) วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) ของคะแนนจากการตอบแบบสอบถาม ทั้งในส่วนที่เป็นความคิดเห็นปัจจุบันและความคาดหวังในอนาคต

4.3) การแปลความหมายของค่าเฉลี่ย แบ่งเป็น 5 ระดับ แล้วแปรผลค่าเฉลี่ยโดยใช้หลักเกณฑ์การกำหนดระดับดังนี้ (Sinjaru, 2010)

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 4.50 – 5.00 หมายความว่า อยู่ในเกณฑ์มากที่สุด

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.50 – 4.49 หมายความว่า อยู่ในเกณฑ์มาก

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 2.50 – 3.49 หมายความว่า อยู่ในเกณฑ์ปานกลาง

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 1.50 – 2.49 หมายความว่า อยู่ในเกณฑ์น้อย

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 1.00 – 1.49 หมายความว่า อยู่ในเกณฑ์น้อยที่สุด

2.4 การเก็บรวบรวมข้อมูลที่เป็นข้อเท็จจริง (Facts) โดยการสืบค้นแหล่งข้อมูลของส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง (Secondary Data) เช่น สำนักงานคลังจังหวัด สำนักงานสถิติจังหวัด กรมการปกครอง สำนักงานจังหวัด เป็นต้น

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1 เพื่อประเมินผลการดำเนินโครงการกระตุ้นเศรษฐกิจในพื้นที่ระดับตำบล : กรณีศึกษาโครงการตำบลละ 5 ล้านบาท จังหวัดอุบลราชธานี โดยผลการวิจัยจำแนกออกเป็น 2 ส่วน คือ การวิจัยเชิงคุณภาพ และการวิจัยเชิงปริมาณ ผลจากการศึกษา สรุปได้ดังนี้

การวิจัยเชิงคุณภาพ

ด้านบริบท : C (Context) ความชัดเจนของเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของนโยบาย มีการดำเนินงานที่ชัดเจนตามที่รัฐบาลกำหนด จังหวัดเป็นกลไกในการขับเคลื่อนให้เกิดการปฏิบัติและรวบรวมความต้องการของประชาชน ซึ่งโครงการส่วนใหญ่มีการสร้างอาชีพ สร้างรายได้ในพื้นที่ แต่อย่างไรก็ตามพบว่า การวัดผลสัมฤทธิ์ค่อนข้างยาก เพราะไม่สามารถนำเม็ดเงินส่งถึงประชาชนได้โดยตรง สำหรับผลการดำเนินโครงการสามารถสร้างการเปลี่ยนแปลง ระดับรายได้ ระดับการบริโภคภาคครัวเรือน และระดับการจ้างงาน แสดงได้ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 อัตราการเปลี่ยนแปลงระดับรายได้ ระดับการบริโภคภาคครัวเรือน และระดับการจ้างงาน เหมมีการดำเนินการในพื้นที่

Context	ปี พ.ศ. 2556	ปี พ.ศ. 2557	มูลค่า การเปลี่ยนแปลง	อัตรา การเปลี่ยนแปลง
ระดับรายได้	65,478 บาท	60,568 บาท	-4,910	-7.50 %
ระดับการบริโภคภาค ครัวเรือน	13,586.50 บาท	15,477.57 บาท	+1,891.07	+13.92 %
ระดับการจ้างงาน	867,394 คน	914,801 คน	+47,707 คน	+5.47 %

ด้านปัจจัยนำเข้า : I (Input) พบว่า เรื่องของบุคลากรที่ดำเนินโครงการฯ ยังขาดแคลนบุคลากร เนื่องจากเป็นโครงการที่เกี่ยวกับการก่อสร้างสาธารณูปโภค ซึ่งต้องมีบุคลากรที่มีความรู้ทางด้านวิศวกรรมหรือทางด้านช่างโยธา ในบางพื้นที่ที่ยังไม่มีผู้ที่มีความรู้ความสามารถในการดำเนินโครงการอย่างเพียงพอ บางโครงการมีการดำเนินการที่เกินศักยภาพของบุคลากร โดยเฉพาะงานช่างและงานวิศวกร ในส่วนของงบประมาณเป็นไปตามความต้องการของประชาชน เนื่องจากแต่ละโครงการได้รับการจัดสรรตามสัดส่วน แต่บางโครงการมีความซ้ำซ้อนกับท้องถิ่นที่ดูงานด้านการพัฒนาอยู่แล้ว และความพอเพียงของวัสดุอุปกรณ์ คู่มือการปฏิบัติงาน และระยะเวลา พบว่า ในบางครั้งอาจจะไม่มีเพียงพอ ต้องอาศัยเครื่องจักรวัสดุอุปกรณ์ของชาวบ้าน สำหรับระยะเวลาในการดำเนินการทั่วไปมีความเหมาะสม จังหวัดสามารถดำเนินการได้ตามกรอบเวลาที่กำหนดไว้ แต่ในบางครั้งพบว่ามีปัญหาอุปสรรคที่เกิดจากภัยธรรมชาติ

ด้านกระบวนการ : (Process) พบว่า ประสิทธิภาพของโครงการฯ สามารถแสดงข้อมูลให้เห็นได้ว่าโครงการฯ มีลำดับขั้นตอนในการดำเนินการอย่างชัดเจน กระบวนการมีความครบถ้วนสมบูรณ์ มีการประชุมในพื้นที่ จัดลำดับความสำคัญของโครงการที่เน้นการมีส่วนร่วมของประชาชน มีการกำหนดแผนงาน กรอบระยะเวลาที่ชัดเจน และมีการตั้งคณะกรรมการดำเนินการและตรวจสอบเร่งรัดในการทำงานทุกอย่างให้เป็นไปตามที่กำหนด ตลอดจนมีการรายงานเสนอผลการดำเนินโครงการฯ ต่อส่วนกลางได้รับรู้การดำเนินโครงการ ซึ่งจำนวนโครงการและงบประมาณสนับสนุนโครงการแสดงได้ตามตารางที่ 3

ตารางที่ 3 โครงการแต่ละประเภทที่ได้รับการสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินโครงการตำบลละ 5 ล้านบาท

ประเภทโครงการ	จำนวนโครงการ	งบประมาณที่ใช้	ร้อยละ
1. โครงการซ่อมแซมหรือบูรณะทรัพย์สินที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะ	3,338	971,147,830	87.56
2. โครงการส่งเสริมการพัฒนาชุมชนตามแนวทางเศรษฐกิจ	193	56,628,358	5.11
3. โครงการด้านเศรษฐกิจและสังคม	278	81,349,952	7.33

ด้านผลผลิต : P (Product) พบว่า ประสิทธิภาพของการขับเคลื่อนโครงการตำบลละ 5 ล้านบาท สามารถสร้างรายได้ สร้างการบริโภคของคนในพื้นที่ทั้งทางตรงและทางอ้อม และโครงการดังกล่าวสามารถสร้างการจ้างงานและกระจายการจ้างงานในพื้นที่ได้อย่างทั่วถึง รายละเอียดปรากฏตามตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ระดับรายได้ ระดับการบริโภคภาคครัวเรือน และระดับการจ้างงานเปรียบเทียบก่อนและหลังการดำเนินโครงการ (พ.ศ. 2558 - 2561)

ผลผลิต	พ.ศ. 2558	ร้อยละ	พ.ศ. 2559	ร้อยละ	พ.ศ. 2560	ร้อยละ	พ.ศ. 2561	ร้อยละ
รายได้ (บาท)	65,489	+8.13	66,247	+9.38	70,551	+16.48	71,469	+18.00
การบริโภคภาคครัวเรือน (บาท)	13,848.20	-10.53	13,997.21	-9.56	16,045.66	+3.67	14,769.70	- 4.57
การจ้างงาน (คน)	907,108	- 0.84	901,276	+1.49	885,016	-3.26	890,325	-2.68

ผลการวิจัยเชิงปริมาณ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจำแนกผู้ตอบแบบสอบถามออกเป็น 2 กลุ่มที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินโครงการ คือ กลุ่มที่ 1 ประชาชนทั่วไปในพื้นที่ ๆ มีการดำเนินโครงการและ กลุ่มที่ 2 เจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องกับการดำเนินโครงการในพื้นที่ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นดังนี้

กลุ่มที่ 1 ข้อมูลทั่วไปประชาชนในพื้นที่

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 201 คน คิดเป็นร้อยละ 50.2 อายุ 51 - 60 ปี จำนวน 106 คน คิดเป็นร้อยละ 26.5 เป็นประชาชนในพื้นที่อำเภอตระการพืชผล จำนวน 154 คน คิดเป็นร้อยละ 38.5 มีระดับการศึกษา ต่ำกว่าปริญญาตรี จำนวน 229 คน คิดเป็นร้อยละ 57.3

ผลการดำเนินโครงการกระตุ้นเศรษฐกิจในพื้นที่ ระดับตำบล : กรณีศึกษาโครงการ ตำบลละ 5 ล้านบาท จังหวัดอุบลราชธานี (ภาพรวมสำหรับผู้แทนประชาชน) ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นต่อผลการดำเนินโครงการฯ ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.84$ และค่า S.D. = 0.81) คิดเป็นร้อยละ 76.8

กลุ่มที่ 2 เจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้อง

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 73.3 มีอายุ 31-40 ปี จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 40.0 มีตำแหน่งเป็น กลุ่มข้าราชการในพื้นที่ จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 40.0 มีระดับการศึกษา ปริญญาตรีหรือเทียบเท่า จำนวน 17 คน คิดเป็น ร้อยละ 56.7

ผลการประเมินโครงการกระตุ้นเศรษฐกิจในพื้นที่ ระดับตำบล โครงการตำบลละ 5 ล้านบาท จังหวัดอุบลราชธานี (กลุ่มเจ้าหน้าที่) ผลการศึกษา พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นต่อผลการดำเนินโครงการฯ ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.30$ และค่า S.D. = 0.90) คิดเป็นร้อยละ 66.15 เมื่อวิเคราะห์รายด้าน พบว่า

ด้านบริบท (Context) ผู้ตอบแบบสอบถาม (กลุ่มเจ้าหน้าที่) มีความคิดเห็นต่อผลการดำเนินโครงการฯ ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.46$ และค่า S.D. = 1.00) คิดเป็นร้อยละ 69.27

ด้านปัจจัยนำเข้า (Input) ผู้ตอบแบบสอบถาม (กลุ่มเจ้าหน้าที่) มีความคิดเห็นต่อผลการดำเนินโครงการฯ ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.31$ และค่า S.D. = 0.93) คิดเป็นร้อยละ 66.3 **ความพอเพียงของบุคลากร** ความรู้ความสามารถของผู้ปฏิบัติมีความเหมาะสมกับการดำเนินโครงการฯ ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.80$ และค่า S.D. = 0.89) คิดเป็นร้อยละ 76.0 **ความพอเพียงของงบประมาณ** จำนวนงบประมาณที่ได้รับการจัดสรรในการดำเนินโครงการมีพอเพียงต่อการดำเนินงาน ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.47$ และค่า S.D. = 0.86) คิดเป็นร้อยละ 69.4 **ความพอเพียงของวัสดุอุปกรณ์** คู่มือการปฏิบัติงาน และระยะเวลา เวลาในการดำเนินงานเหมาะสม ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.30$ และค่า S.D. = 1.02) คิดเป็นร้อยละ 66.0

ด้านกระบวนการ (Process) ผู้ตอบแบบสอบถาม (กลุ่มเจ้าหน้าที่) มีความคิดเห็นต่อผลการดำเนินโครงการฯ ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.24$ และค่า S.D. = 0.85) คิดเป็นร้อยละ 64.84 **ประสิทธิภาพ (ระยะเวลา และปัญหาอุปสรรค)** ผู้ปฏิบัติงานสามารถแก้ไขปัญหาอุปสรรคในการอนุมัติโครงการของคณะกรรมการบูรณาการกลั่นกรองโครงการระดับจังหวัดได้ ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.43$ และค่า S.D. = 0.88) คิดเป็นร้อยละ 68.6

ด้านผลผลิต (Product) ผู้ตอบแบบสอบถาม (กลุ่มเจ้าหน้าที่) มีความคิดเห็นต่อผลการดำเนินโครงการฯ ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.21$ และค่า S.D. = 0.85) คิดเป็นร้อยละ 64.2

วัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อจัดทำข้อเสนอแนะในการพัฒนารูปแบบการดำเนินโครงการกระตุ้นเศรษฐกิจในพื้นที่ในอนาคต ผลการวิจัยพบว่า ข้อเสนอแนะในการพัฒนารูปแบบการดำเนินโครงการกระตุ้นเศรษฐกิจในพื้นที่ในอนาคต ดังนี้

1. ในอนาคตควรมีการผันงบประมาณให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นผู้ดูแล เนื่องจากมีความพร้อมทุกด้าน สามารถดูแลงานดังกล่าวได้ครอบคลุมมากกว่า และงบประมาณลงสู่ประชาชนโดยตรง

2. การใช้จ่ายงบประมาณควรมีการลดขั้นตอน โดยมีการกำกับดูแลโดยเจ้าหน้าที่รัฐ เนื่องจากกระบวนการการเบิกจ่ายมีความล่าช้า
3. ควรมีการดำเนินการตั้งแต่ต้นปีงบประมาณ มีการกำหนดแผนงานที่ชัดเจน
4. การกำหนดผู้รับผิดชอบควรมีความต่อเนื่อง เนื่องจากมีการปรับเปลี่ยนผู้รับผิดชอบโครงการฯ อยู่บ่อยครั้ง
5. ควรมีการกำหนดวัตถุประสงค์ในการดำเนินโครงการฯ ให้ชัดเจน
6. ควรมีการกำหนดแผนงานและห้วงเวลาที่ชัดเจน เนื่องจากพื้นที่ที่ต้องไปดำเนินการงานตามอำนาจหน้าที่เสียก่อนเพื่อให้ห้วงเวลาไม่ทับซ้อนกัน

องค์ความรู้ใหม่

สำหรับการดำเนินโครงการตำบลละ 5 ล้านบาทในอนาคต ควรมีการจัดสรรงบประมาณให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เนื่องจากที่ผ่านมาโครงการดังกล่าวได้มอบหมายให้ระดับท้องที่เป็นผู้ดำเนินการ ซึ่งโครงการต่างๆ ซึ่งอาจมีความซ้ำซ้อนกับการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ดังนั้น โครงการและงบประมาณควรมีการมอบหมายให้หน่วยงานที่มีความพร้อมเป็นผู้ดำเนินการ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Department of Provincial Administration, Ministry of Interior (2016) ที่ได้ทำการศึกษาวิจัยและถอดบทเรียนการบริหารจัดการตามมาตรการส่งเสริม ความเป็นอยู่ของประชาชน ตำบลละ 5 ล้านบาท ตามข้อ 4 ที่กล่าวว่ากรมการปกครองควรให้การสนับสนุนการดำเนินการในระดับพื้นที่อย่างเหมาะสม คือ (1) สนับสนุนบุคลากรผู้ปฏิบัติงานให้เพียงพอ (2) กำหนดกรอบอัตรากำลังบุคลากรที่จำเป็นเพิ่มเติม เช่น เจ้าหน้าที่ด้านการเงิน การพัสดุ ด้านช่าง เป็นต้น (3) พัฒนาศักยภาพบุคลากรที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้มีความรู้ ความสามารถและทักษะในการปฏิบัติงาน (4) มีระบบสร้างขวัญและกำลังใจให้กับบุคลากรผู้ปฏิบัติงาน เช่น การพิจารณาบำเหน็จความชอบเป็นกรณีพิเศษ เป็นต้น (5) สนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการปฏิบัติงานให้เพียงพอ ได้แก่ ยานพาหนะ ครุภัณฑ์คอมพิวเตอร์ ค่าเบี้ยเลี้ยงในการปฏิบัติงาน เป็นต้น

นโยบายการคลังที่รัฐบาลได้กำหนดมาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจเชิงพื้นที่ โครงการตำบลละ 5 ล้าน ถือเป็นโครงการที่ดี สามารถกระตุ้นเศรษฐกิจได้ระดับหนึ่ง โครงการฯ ดังกล่าว ควรมีการดำเนินการต่อเนื่อง และมีการมอบหมายองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นกลไกหลักในการดำเนินโครงการ ทั้งนี้ให้มีการนำผลการประเมินโครงการมาปรับใช้อย่างเหมาะสมเพื่อให้โครงการก่อให้เกิดประสิทธิผลของโครงการ และประชาชนได้ประโยชน์อย่างแท้จริงจากมาตรการดังกล่าว

Figure 1: The New Body of Knowledge

อภิปรายผลการวิจัย

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่า จากผลการรวบรวมข้อมูลการดำเนินโครงการฯ ด้านบริบท : C (Context) ได้แก่ ระดับรายได้ ระดับการบริโภคภาคครัวเรือน และระดับการจ้างงาน ของจังหวัดอุบลราชธานี ปี พ.ศ.2556 – 2557 คือ ระดับรายได้ มีอัตราส่วนที่ลดลง ระดับการบริโภคภาคครัวเรือน มีอัตราส่วนที่เพิ่มขึ้น สำหรับข้อมูลก่อนการดำเนินโครงการ พบว่าจังหวัดอุบลราชธานีมีความจำเป็นที่จะต้องมีการดำเนินโครงการกระตุ้นเศรษฐกิจในระดับพื้นที่ เพื่อให้เป็นไปตามนโยบายกระตุ้นเศรษฐกิจและสร้างความเชื่อมั่นของรัฐที่ได้ออกมาตรการทางการเงิน – การคลัง อย่างต่อเนื่อง

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลผู้ตอบแบบสอบถามซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้อง พบว่า ในภาพรวมมีความคิดเห็นต่อโครงการฯ ในระดับปานกลาง เมื่อวิเคราะห์รายด้าน พบว่า เจ้าหน้าที่ที่มีความเห็นต่อด้านบริบท (Context) มีความคิดเห็นต่อโครงการฯ ในระดับมาก เนื่องจากโครงการฯ มีการดำเนินการที่ชัดเจน มีหน่วยงานในพื้นที่รับผิดชอบหลัก มีการสอบถามถึงความต้องการของประชาชนในพื้นที่ โดยสร้างการมีส่วนร่วมจากประชาชนในพื้นที่เป็นหลัก

สำหรับกลุ่มผู้แทนประชาชนได้แสดงความคิดเห็นต่อผลการดำเนินโครงการฯ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลทางสถิติที่ใช้ปี พ.ศ. 2557 เป็นปีฐาน เมื่อมีการดำเนินโครงการดังกล่าวสามารถสร้างรายได้ สร้างการบริโภคภาคครัวเรือน และสร้างการจ้างงานของประชาชนในพื้นที่ ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลจากสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานสถิติแห่งชาติ และสำนักงานแรงงานจังหวัดอุบลราชธานี ที่แสดงข้อมูลภาพรวมอัตราการเปลี่ยนแปลงระดับรายได้ ระดับการบริโภคภาคครัวเรือน และระดับการจ้างงาน ของจังหวัดอุบลราชธานี ปี พ.ศ. 2558-2561 โดยปีก่อนมีการดำเนินโครงการจะมีข้อมูลติดลบ แต่เมื่อมีการดำเนินโครงการฯ พบว่า ในส่วนของรายได้ของประชาชนมีอัตราส่วนเพิ่มขึ้น ในขณะที่อัตราการบริโภคภาคครัวเรือนและการจ้างงานในพื้นที่มีอัตราส่วนที่ลดลง ดังนั้น หากจะทำให้โครงการฯ ดังกล่าวบรรลุตามเจตนารมณ์ที่รัฐตั้งไว้ รัฐบาลควรกำหนดให้มีการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ตลอดจนมอบหมายให้มีหน่วยงานที่รับผิดชอบที่ชัดเจน โดยมอบหมายให้จังหวัดหรืออำเภอเป็นผู้นำกับดูแลหรือตรวจสอบ เพื่อให้การดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยเรื่องการศึกษาวิจัยและถอดบทเรียนการบริหารจัดการตามมาตรการส่งเสริม ความเป็นอยู่ของประชาชน ตำบลละ 5 ล้านบาท ของ The Technical Services and Planning Division, Department of Provincial Administration, Ministry of Interior (2016) ซึ่งได้กำหนดแนวทางในการพัฒนาและปรับปรุงการบริหารจัดการงานส่งเสริม ความเป็นอยู่ของประชาชนในอำนาจหน้าที่ของกรมการปกครองในอนาคต ในประเด็นหน่วยงานระดับนโยบาย ควรเน้นให้จัดทำโครงการที่มีผลให้เกิดการสร้างงานสร้างอาชีพ มากกว่าโครงการที่เป็นสิ่งก่อสร้าง เพื่อให้เกิดการสร้างงานสร้างอาชีพ เป็นโครงการที่ตอบสนองต่อวัตถุประสงค์ของมาตรการส่งเสริม ความเป็นอยู่ของประชาชนมากที่สุด ดังนั้นเป็นการเหมาะสมที่รัฐบาลซึ่งเป็นหน่วยงานนโยบายที่ได้กำหนดให้มีมาตรการในการกระตุ้นเศรษฐกิจในระดับพื้นที่

สำหรับปัจจัยนำเข้า : I (Input) ซึ่งหมายถึง สัดส่วนงบประมาณที่ได้รับการจัดสรรโครงการประเภทที่ 1 คือ โครงการซ่อมแซมหรือบูรณะทรัพย์สินที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะใช้งบประมาณ 971,147,830 บาท คิดเป็น 87.56 % ของงบประมาณทั้งหมด สำหรับความพอเพียงของบุคลากรพบว่ายังขาดแคลนบุคลากรเฉพาะทาง เนื่องจากโครงการส่วนใหญ่ที่ดำเนินการในพื้นที่เป็นโครงการที่เกี่ยวกับการก่อสร้างสาธารณูปโภค ซึ่งต้องมีบุคลากรที่มีความรู้ทางด้านวิศวกรรมหรือทางด้านช่างโยธา ในส่วนของความสามารถของผู้ปฏิบัติงานนั้นภาพรวม มีความเหมาะสมดี **ด้านความพอเพียงของงบประมาณ** ภาครัฐมีการจัดสรรงบประมาณให้เป็นไปตามความต้องการของประชาชนในพื้นที่ **ด้านความพอเพียงของวัสดุอุปกรณ์** คู่มือการปฏิบัติงาน และ

ระยะเวลา อาจจะมีอย่างจำกัด เนื่องจากในบางครั้งอาจจะต้องอาศัยเครื่องจักร วัสดุอุปกรณ์ของชาวบ้าน สำหรับระยะเวลาในการดำเนินการทั่วไปมีความเหมาะสม แม้ว่าโครงการดังกล่าวจะเป็นโครงการที่เร่งด่วน ของทางรัฐบาลแต่จังหวัดสามารถดำเนินการได้ตามกรอบเวลาที่กำหนดไว้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวทาง ในการพัฒนาและปรับปรุงการบริหารจัดการงานส่งเสริมความเป็นอยู่ของประชาชนในอำนาจหน้าที่ของ กรมการปกครองในอนาคต ตามที่ The Technical Services and Planning Division, Department of Provincial Administration, Ministry of Interior (2016) ได้เสนอไว้ คือ หน่วยงานระดับนโยบาย ควรบูรณาการการทำงานร่วมกันอย่างใกล้ชิด และให้ความสำคัญกับการดำเนินงานนโยบายสำคัญเร่งด่วน ของรัฐบาล ควรเน้นให้จัดทำโครงการที่มีผลให้เกิดการสร้างงานสร้างอาชีพ มากกว่าโครงการที่เป็น ตลอดจน มีการปรับปรุงระเบียบกฎหมายให้อำนวยต่อการปฏิบัติงาน ให้การสนับสนุนการดำเนินการดำเนินงาน ในระดับพื้นที่อย่างเหมาะสม เพียงพอ การติดตามประเมินผลโครงการ ควรมีมาตรฐานและไม่ยุ่งยากซับซ้อน และสนับสนุนบทบาทการดำเนินงานของคณะกรรมการหมู่บ้าน (กม.) ในการจัดทำ “แผนพัฒนาหมู่บ้าน” อย่างจริงจัง

ในส่วนของผลผลิต : P (Product) มีข้อค้นพบดังนี้

ช่วงขณะดำเนินโครงการฯ และช่วงหลังดำเนินโครงการฯ ปี พ.ศ. 2558 - 2559 คือ ระดับรายได้มี อัตราส่วนที่เพิ่มขึ้น ระดับการบริโภคภาคครัวเรือนและระดับการจ้างงานนั้นมีอัตราส่วนที่ลดลง จากผลการดำเนินโครงการดังกล่าวจะเห็นได้ว่ามีความสอดคล้องกับแนวคิดของเคนส์ ที่ได้เสนอทฤษฎี เศรษฐศาสตร์ในหนังสือชื่อทฤษฎีเกี่ยวกับการจ้างงาน ดอกเบี้ย และเงินตรา (The General Theory of Employment, Interest, and Money) หรือสำนักเศรษฐศาสตร์เคนส์ ที่กล่าวถึงนโยบายทางด้านเศรษฐกิจ ที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงแนวคิดทางเศรษฐศาสตร์ครั้งสำคัญ โดยเฉพาะการใช้นโยบายการคลังแบบ ขยายตัวหรือแบบขาดดุลเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจ ซึ่งจะเห็นได้ว่ารัฐบาลได้พยายามนำนโยบายการคลังมาใช้ กระตุ้นเศรษฐกิจในเชิงพื้นที่ เพื่อก่อให้เกิดการสร้างรายได้ระดับชุมชน กระตุ้นให้เกิดการจ้างงานและ การบริโภคในพื้นที่อย่างเป็นรูปธรรม และลักษณะโครงการฯ ดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของ The Office of the Permanent Secretary for Interior (2017) ที่ได้ทำการศึกษาเรื่อง ถอดบทเรียนการดำเนินการ มาตรการส่งเสริมความเป็นอยู่ระดับตำบล (ตำบลละ 5 ล้านบาท) โดยพบว่า โครงการเกี่ยวกับการปรับปรุง ซ่อมแซมสิ่งก่อสร้างที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ ซึ่งเป็นเพียงการจ้างแรงงานในพื้นที่ระยะสั้น ขณะที่ระยะยาวจะไม่ได้ ก่อให้เกิดการสร้างงาน ส่งเสริมอาชีพ หรือสร้างรายได้เป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจในพื้นที่แต่อย่างใด

สำหรับกระบวนการ (Process) ที่ศึกษาจากประสิทธิภาพ (ระยะเวลา, ปัญหาอุปสรรค) พบว่า ประสิทธิภาพของการทำงานภาครัฐ มีลำดับขั้นตอนในการดำเนินการอย่างชัดเจน มีการจัดลำดับความสำคัญ ของโครงการที่พื้นที่ได้เสนอมาร่วมกันสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน และลดความขัดแย้งในพื้นที่ มีการกำหนดแผนงานที่ชัดเจน มีการตั้งคณะกรรมการหรือคณะทำงานดำเนินการและตรวจสอบเร่งรัด การทำงานทุกอย่างให้เป็นไปตามกรอบที่กำหนด มีการจัดทำรายงานเสนอรายงานผลการดำเนินโครงการฯ ต่อส่วนกลางได้รับรู้การเคลื่อนไหวของโครงการในแต่ละระยะและผลสำเร็จของโครงการ ซึ่งมีความสอดคล้อง กับ The Office of the Permanent Secretary for Interior (2017) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ถอดบทเรียนการ ดำเนินการมาตรการส่งเสริมความเป็นอยู่ระดับตำบล (ตำบลละ 5 ล้านบาท) เกี่ยวกับเรื่องของประสิทธิภาพ ของโครงการที่เป็นความต้องการของประชาชนในหมู่บ้าน ผ่านการทำประชาคมโดยชาวบ้านได้รับประโยชน์ จากโครงการอย่างแท้จริง

สำหรับผลผลิต (Product) ที่ศึกษาจากประสิทธิผลของการขับเคลื่อนโครงการตำบลละ 5 ล้านบาท พบว่า สามารถสร้างรายได้ให้แก่ประชาชนในพื้นที่ทั้งในทางตรงและทางอ้อม เมื่อมีการดำเนินการดังกล่าวจะ

เกิดการขยายตัวทางธุรกิจในพื้นที่ เกิดปัจจัยการผลิตหรือการขนส่งสินค้า ซึ่งสร้างรายได้เสริมของประชาชน การสร้างการบริโภคภาคครัวเรือนในพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพซึ่งเป็นไปตามเป้าประสงค์ของทางรัฐบาล มีการจ้างงานแรงงานในพื้นที่ คนงานมีการใช้จ่ายใช้สอยร้านค้าในพื้นที่ รายได้จะเป็น Multiplier Effect ซึ่งในส่วนนี้จะเป็นแรงขับเคลื่อนเศรษฐกิจในพื้นที่ ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีความพอใจสภาพคล่อง (Theory Liquidity Preference) เคนส์สรุปว่า ความต้องการในการถือเงินของบุคคล เพื่อการใช้จ่ายใช้สอยในชีวิตประจำวัน เพื่อการใช้จ่ายในยาม และถือเงินเพื่อการเก็งกำไร โดยที่ความต้องการในการถือเงินเพื่อการใช้จ่ายใช้สอยในชีวิตประจำวันและความต้องการในการถือเงินจะขึ้นอยู่กับรายได้เพื่อใช้จ่ายในยามฉุกเฉิน ขึ้นอยู่กับรายได้ส่วนความต้องการในการถือเงินเพื่อการเก็งกำไรผกผันกับอัตราดอกเบี้ยพื้นฐานแนวคิดข้างต้น

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พบว่า

1. หากมีโครงการตำบลละ 5 ล้านบาทในอนาคต ควรผันงบประมาณไปทางองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเนื่องจากมีความพร้อมด้านบุคลากรบุคลากร โดยเฉพาะช่างโยธา เพราะโครงการโดยส่วนใหญ่เป็นโครงการก่อสร้างสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน หากให้ทางอำเภอเป็นผู้ดำเนินการ อาจทำให้การดำเนินการไม่ตรงตามวัตถุประสงค์ และเกิดความล่าช้าได้ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีช่างในการออกแบบ ปร.4, ปร.5 ดูแลได้ครอบคลุมมากกว่า หรืออีกทางหนึ่งลงสู่ประชาชนโดยตรง สอดคล้องกับการศึกษาของกองวิชาการและแผนงาน The Technical Services and Planning Division, Department of Provincial Administration, Ministry of Interior (2016) ได้ทำการการศึกษาวิจัยและถอดบทเรียนการบริหารจัดการตามมาตรการส่งเสริม ความเป็นอยู่ของประชาชน ตำบลละ 5 ล้านบาท ข้อ 4 โดยกรมการปกครองควรให้การสนับสนุนการดำเนินการในระดับพื้นที่อย่างเหมาะสม เพียงพอ คือ (1) โดยสนับสนุนบุคลากรผู้ปฏิบัติงานในระดับอำเภอให้เพียงพอ โดยอาจจัดจ้างเจ้าหน้าที่เพื่อปฏิบัติงานตามโครงการเพิ่มเติม (2) กำหนดกรอบอัตรากำลังบุคลากรที่จำเป็นเพิ่มเติม เช่น เจ้าหน้าที่ด้านการเงิน การพัสดุ ด้านช่าง เป็นต้น (3) พัฒนาศักยภาพบุคลากรที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้มีความรู้ ความสามารถและทักษะในการปฏิบัติงาน (4) มีระบบสร้างขวัญและกำลังใจให้กับบุคลากรผู้ปฏิบัติงาน เช่น การพิจารณาบำเหน็จความชอบในการเลื่อนเงินเดือนเป็นกรณีพิเศษ เป็นต้น (5) สนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการปฏิบัติงานให้เพียงพอ ได้แก่ ยานพาหนะ ครุภัณฑ์คอมพิวเตอร์ ค่าเบี้ยเลี้ยงในการปฏิบัติงาน ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง เป็นต้น

2. การใช้จ่ายงบประมาณควรมีการลดขั้นตอน หรือทำให้ง่ายขึ้น โดยมีการกำกับดูแลโดยเจ้าหน้าที่รัฐ เพราะจากสภาพปัจจุบันพบว่าการดำเนินการหลายขั้นตอน และมีการเบิกจ่ายเงินอย่างล่าช้า หากเป็นไปได้ขอให้มีการยกเว้นระเบียบพัสดุให้ ให้ประชาชนสามารถเบิกจ่ายได้เอง ซึ่งในส่วนนี้เงินงบประมาณจะถึงมือประชาชนมากกว่า สอดคล้องกับการศึกษาของ The Technical Services and Planning Division, Department of Provincial Administration, Ministry of Interior (2016) ได้ทำการการศึกษาวิจัยและถอดบทเรียนการบริหารจัดการตามมาตรการส่งเสริม ความเป็นอยู่ของประชาชน ตำบลละ 5 ล้านบาท ข้อ 3 ควรมีการปรับปรุงระเบียบกฎหมายให้เอื้ออำนวยต่อการปฏิบัติงาน เช่น (1) การมีกฎหมายพิเศษที่ให้อำนาจผู้ว่าราชการจังหวัด/นายอำเภอเป็นการเฉพาะกิจ ในการบูรณาการส่วนราชการ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้มาทำงานร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้ว่าราชการจังหวัด/นายอำเภอมีอำนาจสั่งการในการขอรับการสนับสนุนในเรื่องต่าง ๆ จากหน่วยงานอื่นได้ เนื่องจากเป็นโครงการที่เป็นเรื่องสำคัญและเป็นนโยบายเร่งด่วนของรัฐบาล (2) มีระเบียบกฎหมายที่ใช้ในการจัดซื้อจัดจ้างเป็นการเฉพาะ โดยอาจมีการยกเว้นระเบียบการพัสดุ เพื่อให้เกิดความคล่องตัวในการทำงาน (3) ในระหว่างการดำเนินโครงการหากมีการแก้ไขรายละเอียดโครงการในส่วนที่ไม่เป็นสาระสำคัญหรือไม่กระทบกับงบประมาณ ควรมอบอำนาจให้นายอำเภอสามารถแก้ไขเปลี่ยนแปลงรายการได้

3. การดำเนินโครงการควรมีการดำเนินการตั้งแต่ต้นปีงบประมาณ มีการกำหนดแผนงานที่ชัดเจน แต่ที่ผ่านมาเงินงบประมาณมาก่อนแล้วจึงให้พื้นที่เสนอโครงการในส่วนนี้โครงการที่เสนอไปอาจจะไม่ตรงตามวัตถุประสงค์และเจตนารมณ์ที่รัฐบาลกำหนด และมีการกำหนดผู้รับผิดชอบโครงการควรมีความต่อเนื่อง เนื่องจากที่ผ่านมาข้าราชการและเจ้าหน้าที่รัฐมีการโยกย้ายอยู่บ่อยครั้ง และผู้รับผิดชอบโครงการมีการเปลี่ยนแปลงอยู่บ่อยครั้ง ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ The Technical Services and Planning Division, Department of Provincial Administration, Ministry of Interior (2016) ได้ทำการการศึกษาวิจัยและถอดบทเรียนการบริหารจัดการตามมาตรการส่งเสริม ความเป็นอยู่ของประชาชน ตำบลละ 5 ล้านบาท ข้อ 6) รัฐบาลและกรมการปกครองควรส่งเสริม/สนับสนุนบทบาทการดำเนินงานของคณะกรรมการหมู่บ้าน (กม.) ในการจัดทำ “แผนพัฒนาหมู่บ้าน” อย่างจริงจัง เพื่อสร้างความเข้มแข็งและให้ความสำคัญกับกระบวนการมีส่วนร่วมในระดับพื้นที่และปรับปรุง “แผนพัฒนาหมู่บ้าน” ให้เป็นแผนที่มีคุณภาพ มีมาตรฐาน เพื่อสามารถดำเนินงานได้ทันทีที่ได้รับการสนับสนุนงบประมาณ จะทำให้การดำเนินงานมีความรวดเร็ว และตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างแท้จริง

4. การกำหนดวัตถุประสงค์ในการดำเนินโครงการ ควรมีการกำหนดให้ชัดเจน เช่น การซ่อมบำรุงโครงสร้างพื้นฐานที่องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นไม่ได้รับผิดชอบ เช่น วัด โรงเรียน ศาลากลางบ้าน แต่เพื่อความโปร่งใสต้องมีการจัดซื้อจัดจ้างตามระเบียบ ควรมีคนตรวจรับงานที่ไม่ใช่คนในหมู่บ้าน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของกองวิชาการและแผนงาน The Technical Services and Planning Division, Department of Provincial Administration, Ministry of Interior (2016) ได้ทำการการศึกษาวิจัยและถอดบทเรียนการบริหารจัดการตามมาตรการส่งเสริม ความเป็นอยู่ของประชาชน ตำบลละ 5 ล้านบาท ข้อ 5 การติดตามประเมินผลโครงการ พบปัญหาว่า หน่วยงานส่วนกลางกำหนดแบบรายงานผลการดำเนินการหลายแบบเกิดความซ้ำซ้อนและเป็นภาระต่อผู้ปฏิบัติงาน ดังนั้น หน่วยงานระดับนโยบายหรือหน่วยงานส่วนกลางต้องหารือเพื่อกำหนดรูปแบบและช่องทางการรายงานให้เป็นมาตรฐาน ไม่ซ้ำซ้อน มีระยะเวลาการรายงานที่เหมาะสม

สรุป

การวิจัยเรื่องโครงการกระตุ้นเศรษฐกิจตำบลละ 5 ล้านบาทในจังหวัดอุบลราชธานี พบว่า โครงการมีจุดมุ่งหมายเพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจในระดับชุมชน โดยเน้นการสร้างงานและการกระตุ้นการบริโภคภายในครัวเรือน ผลการดำเนินโครงการพบว่าระดับรายได้ของประชาชนในพื้นที่ที่มีการลดลงในช่วงแรก แต่กลับพบว่าการบริโภคภาคครัวเรือนและการจ้างงานมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ซึ่งเป็นสัญญาณที่ดีต่อการฟื้นฟูเศรษฐกิจระดับชุมชน นอกจากนี้ การประเมินผลยังชี้ให้เห็นว่าประชาชนส่วนใหญ่ในพื้นที่เห็นด้วยและพึงพอใจกับโครงการเนื่องจากโครงการมีการสร้างงานในพื้นที่ ส่งผลให้มีการบริโภคและการใช้จ่ายในท้องถิ่นมากขึ้น ซึ่งกระตุ้นเศรษฐกิจในภาพรวมได้ดี อย่างไรก็ตาม ยังคงพบปัญหาบางประการ เช่น การขาดแคลนบุคลากรเฉพาะทางด้านวิศวกรรมหรือโยธา ที่จำเป็นต่อการดำเนินโครงการเกี่ยวกับการก่อสร้างสาธารณูปโภค ซึ่งเป็นหนึ่งในเป้าหมายหลักของโครงการ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1.1 หากมีการดำเนินโครงการตำบลละ 5 ล้านบาทในอนาคต ควรผันงบประมาณไปให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งมีความพร้อมในทุกมิติทั้งในแง่ลักษณะงาน งบประมาณ บุคลากรและความสัมพันธ์เชิงพื้นที่ ซึ่งจะส่งผลให้การดำเนินโครงการเกิดประสิทธิภาพสูงสุด

1.2 การใช้จ่ายงบประมาณควรมีการลดขั้นตอน หรือทำให้ง่ายขึ้น โดยมีการกำกับดูแลโดยเจ้าหน้าที่รัฐ เนื่องจากสภาพปัจจุบันพบว่าการดำเนินการหลายขั้นตอน และมีการเบิกจ่ายเงินอย่างล่าช้า

1.3 การดำเนินโครงการควรมีการดำเนินการตั้งแต่ต้นปีงบประมาณ มีการกำหนดแผนงานที่ชัดเจน แต่ที่ผ่านมาเงินงบประมาณมาก่อนแล้วจึงให้พื้นที่เสนอโครงการในส่วนนี้โครงการที่เสนอไปอาจจะไม่ตรงตามวัตถุประสงค์และเจตนารมณ์ที่รัฐบาลกำหนด และมีการกำหนดผู้รับผิดชอบโครงการควรมีความต่อเนื่อง เนื่องจากที่ผ่านมาข้าราชการและเจ้าหน้าที่รัฐมีการโยกย้ายหรือเปลี่ยนแปลงอยู่บ่อยครั้ง

1.4 การกำหนดวัตถุประสงค์ในการดำเนินโครงการ ควรมีการกำหนดให้ชัดเจน เช่น การซ่อมบำรุงโครงสร้างพื้นฐานที่องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นไม่ได้รับผิดชอบ เช่น วัด โรงเรียน ศาลากลางบ้าน แต่เพื่อความโปร่งใสต้องมีการจัดซื้อจัดจ้างตามระเบียบ ควรมีคนตรวจรับงานที่ไม่ใช่คนในหมู่บ้าน

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบการดำเนินโครงการตามมาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจตำบลละ 5 ล้านบาท ในเชิงพื้นที่และงบประมาณที่มีความใกล้เคียงกัน

2.2 ควรมีการถอดบทเรียนความสำเร็จและปัญหาอุปสรรคในการดำเนินโครงการในพื้นที่เพื่อให้เกิดการสร้างรายได้ สร้างการบริโภค และสร้างการจ้างงาน ที่ก่อให้เกิดความยั่งยืนอย่างแท้จริง

References

- Akakul, T. (2000). *Research Methodology in Behavioral Sciences and Social Sciences*. Ubon Ratchathani: Faculty of Education, Ubon Ratchathani Rajabhat Institute.
- Chechad News. (2017, March 27). *MOI's Spokesman Clarifies that 5 Million Baht per Sub-District Complies with the State-People Collaboration Strategy as It Is Based on Local People's Needs, and Survey Results Support their Satisfaction*. Chechad Newspaper. Retrieved March 10, 2023, from https://chechadnews.blogspot.com/2017/03/5_27.html?m=0
- Department of Provincial Administration, Ministry of Interior. (2016). *Lessons Learned from Management according to Livelihood Promotion Measures of the People, 5 Million Baht per Sub-District*. Bangkok: The Technical Services and Planning Division, Department of Provincial Administration, Ministry of Interior.
- Department of Provincial Administration, Ministry of Interior. (2021). *The Implementation of the Well-Being Promotion Measures at the Sub-District Level*. Retrieved March 10, 2023, from <http://164.115.41.23/web/main.php>
- Office of the Permanent Secretary for Interior. (2017). *The Lessons Learned from the Implementation of the Well-Being Promotion Measures at the Sub-District Level*. Bangkok: Office of the Permanent Secretary for Interior.
- Sinjaru, T. (2010). *Research and Statistical Data Analysis by SPSS Covering Version*. (11th ed.). Bangkok: Business R&D.
- Sukhothai Thammathirat Open University. (2023). *Keynesian Economics*. Retrieved February 25, 2023, from <https://www.stou.ac.th/Schools/Sec/Services/e-Learning2/02-01.html>

TCIJ Team. (2017, March 26). *The 5 Million per Sub-District Program Used up 38 Billion Baht, Another Problem Caused by Populism*. TCIJ. Retrieved from February 25, 2023, <https://www.tcijthai.com/news/2017/3/scoop/6862>